

MONOGRAFIA
POKONFERENCYJNA

SCIENCE,
RESEARCH, DEVELOPMENT #16

Pedagogy

Barcelona

29.04.2019- 30.04.2019

U.D.C. 37+082

B.B.C. 94

Z 40

Zbiór artykułów naukowych recenzowanych.

(1) Z 40 Zbiór artykułów naukowych z Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej (on-line) zorganizowanej dla pracowników naukowych uczelni, jednostek naukowo-badawczych oraz badawczych z państw obszaru byłego Związku Radzieckiego oraz byłej Jugosławii.

(30.04.2019) - Warszawa, 2019. - 112 str.

ISBN: 978-83-66030-94-7

Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Adres wydawcy i redakcji: 00-728 Warszawa, ul. S. Kierbedzia, 4 lok.103

e-mail: info@conferenc.pl

Wszelkie prawa autorskie zastrzeżone. Powielanie i kopiowanie materiałów bez zgody autora jest zakazane. Wszelkie prawa do artykułów z konferencji należą do ich autorów.

W artykułach naukowych zachowano oryginalną pisownię.

Wszystkie artykuły naukowe są recenzowane przez dwóch członków Komitetu Naukowego.

Wszelkie prawa, w tym do rozpowszechniania i powielania materiałów opublikowanych w formie elektronicznej w monografii należą Sp. z o.o. «Diamond trading tour».

W przypadku cytowań obowiązkowe jest odniesienie się do monografii.

Nakład: 80 egz.

«Diamond trading tour» ©

Warszawa 2019

ISBN: 978-83-66030-94-7

UTILIZING EFFECTIVE FUNCTIONS OF YOUTUBE SOCIAL NETWORKING SERVICE IN TEACHING THE ENGLISH LANGUAGE AT HIGHER EDUCATION	
Azizov S. U.	6
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ СТАНОВЛЕННЯ СИСТЕМИ МОБІЛЬНОГО НАВЧАННЯ У ВІДКРИТОМУ ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ	
Вем'ян В. Г.	8
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ЯК СКЛАДОВОЇ ЗАГАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ЛЮДСТВА	
Жаровська О.П.	14
ТРЕНІНГОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У РОБОТІ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ЩОДО ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ	
Приц Р., Смеречак Л.	17
ОСОБЛИВОСТІ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	
Смеречак К.	20
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРОС-КУЛЬТУРНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ	
Сонцова А. В.	22
САМОРОЗВИТОК ЯК СКЛАДОВА ОСОБИСТІСНОЇ МОБІЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ	
Чіжова Н.В.	25
ORGANIZATION OF INDEPENDENT WORK OF STUDENTS OF MEDICAL HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF UKRAINE	
Avetysova I.	28
ПРОСВІТНЯ СКЛАДОВА ДІЯЛЬНОСТІ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНІ ШЕВЧЕНКА У ЛЬВОВІ (КІНЕЦЬ ХІХ-ПЕРША ТРЕТИНА ХХ СТОЛІТТЯ)	
Ковалишин О. І.	33
РОЛЬ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ШКОЛЯРІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	
Христова О.Ф., Шерстобітова К.В.	37
СУЧАСНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ У ТЕХНІЧНИХ ВУЗАХ	
Моренцова А. В.	41
THE IMPACT OF FRAMEWORK CONDITIONS ON THE CONCEPT OF INTERNATIONALISATION IN HIGH EDUCATION	
Ihnatova O., Poseletska K.	47
КОМІКСИ ЯК НОВАЦІЇ У НАВЧАННІ УЧНІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	
Лакатош В. В., Лавренова М. В.	50
МЕТОДИ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ ПІДЛІТКІВ НА ІНТЕГРОВАНИХ УРОКАХ МУЗИКИ	
Терещенко С.В.	55

МЕТОДИ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ ПІДЛІТКІВ НА ІНТЕГРОВАНИХ УРОКАХ МУЗИКИ

Терещенко С.В.

кандидат педагогічних наук, викладач кафедри теорії і методики музичної освіти та хореографії Навчально-наукового інституту соціально-педагогічної та мистецької освіти Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Б.Хмельницького; вчитель мистецтва СШ №25 ММР ЗО

***Анотація.** Реформування загальної середньої освіти в Україні, спрямування її орієнтирів на розвиток креативних якостей особистості стало для автора поштовхом розробки і впровадження в практичну діяльність методики розвитку креативності підлітків. У статті описаний досвід впровадження у навчальний процес інтегрованого музичного навчання організаційно-методичної моделі розвитку креативності підлітків. Автор класифікує традиційні та подає власні методи розвитку креативності підлітків на інтегрованих уроках музики в умовах реалізації Концепції “Нова українська школа”.*

Ключові слова: креативність підлітків, методи розвитку креативності, інтегровані уроки музики.

Key words: teenager’s creativity, methods of creativity development, integrated music lessons

Сьогоденній стратегії розвитку української школи притаманне посилення уваги до особистості школяра-підлітка, максимального розкриття його обдарувань, інтелектуального розвитку, що забезпечує пріоритетність розвитку творчих здібностей. Особливої уваги набуває питання культуровідповідності змісту середньої освіти як провідного чинника творення всебічно розвиненої, емоційно врівноваженої, самодостатньої особистості громадянина України [4].

Домінантними цінностями стають креативність та відкритість до нового досвіду, прагнення свободи творчого самовираження, адже креативність є ключовим фактором досягнення успіху в

різних сферах діяльності. Саме на основі навчальної діяльності розвиваються основні креативні педагогічні новоутворення і тому цілеспрямований вплив на формування особистості за допомогою творчості повинен бути спрямований на розвиток креативності не лише обдарованих дітей, а й усіх без винятку.

Актуалізація креативності зумовлює зміну всієї особистості в її системній цілісності: “Процес підвищення креативності має системний характер. Змінюючи креативні якості індивіда, ми впливаємо на широку галузь емоційно-особистісних якостей і обмежити цей ефект лише сферою креативності неможливо” [12]. Тому створення освітнього простору для виховання

Організаційно-методична модель розвитку креативності підлітків на інтегрованих уроках музики:

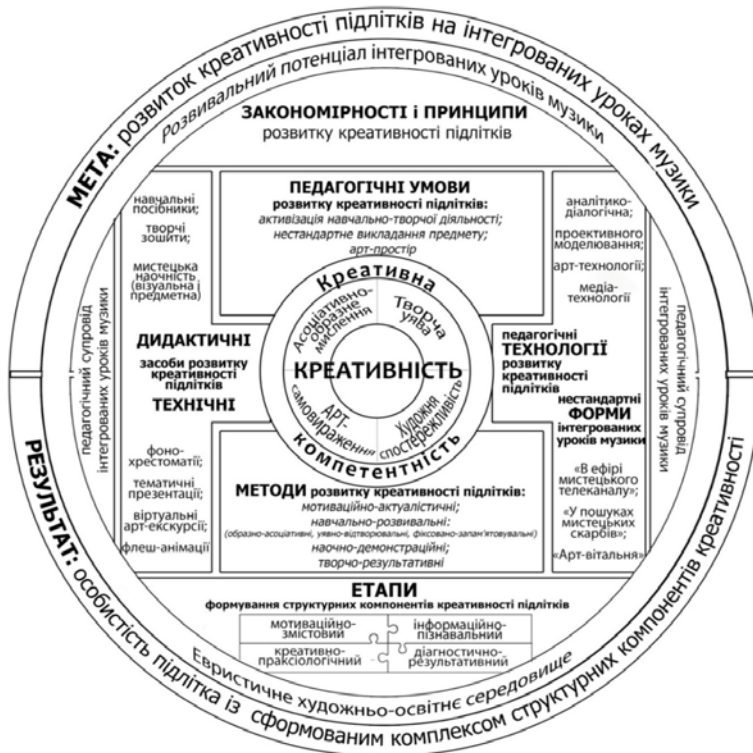

Рис.1. Організаційно-методична модель розвитку креативності підлітків на інтегрованих уроках музики.

креативного класу є важливим завданням сучасної школи, що буде побудований на основі залучення школярів-підлітків до мистецтва, яке є рушійною силою розвитку креативних здібностей та має безліч можливостей для творчого самовираження.

Реалізація Концепції Нова українська школа [7] є можливістю вирішення проблеми креативного розвитку особистості підлітків та дає підстави для створення відповідної методики.

У нашому дослідженні ця проблема розв'язується розробкою, теоретичним обґрунтуванням та експериментальною перевіркою організаційно-методичної моделі, яка має ідею цілісності усіх своїх компонентів: мети і результату, розвивального потенціалу інтегрованих уроків музики і евристичного художньо-освітнього середовища, педагогічних закономірностей і принципів, педагогічного супроводу, методичних орієнтирів та етапів.

Проведення уроків на основі інтеграції змісту кількох предметів, об'єднаного навколо однієї теми, сучасна педагогіка називає одним із напрямів методичного збагачення уроків. Реалізація організаційно-методичної моделі розвитку креативності підлітків на інтегрованих уроках музики передбачає оновлення змісту методів, що використовує вчитель у викладанні мистецтва.

Методи розвитку креативності підлітків на інтегрованих уроках музики є способом керівництва пізнавальною діяльністю учнів. Відповідно до особливостей підліткового віку перед учителем стоїть складне завдання – обрати систему педагогічних методів навчання, втілення яких у практичну діяльність на інтегрованих уроках музики буде якнайбільш ефективним. Слід зазначити, що у викладацькій діяльності вчитель повинен володіти не лише загальними методами навчання, а й уміти поєднувати їх зі специфічними (згідно з особливостями предмету). Вибір методу навчання на інтегрованому уроці музики повинен здійснюватися на основі мети, залежно від знань, умінь, навичок, які необхідно сформувати й розвинути, ідеї виховання творчої особистості підлітків засобами мистецтва, розвитку їх креативності.

Порівняно з молодшими класами, де важливими методами є пояснювально-ілюстративний, репродуктивний та ігровий, у середній школі на перший план висуваються евристичний (спосіб елементарного засвоєння досвіду творчої діяльності та окремих її етапів, що відбувається тільки в про-

цесі розв'язання конкретної проблеми) та дослідницький (передбачає пошук, систематизацію та творче засвоєння знань, покликаний забезпечити теоретичне використання знань, оволодіння методами наукового пізнання і є умовою формування інтересу учнів та потреби у такому виді діяльності).

Як слушно зауважує Г.Падалка, методи мистецького навчання обумовлюються специфікою уроку мистецтва та кваліфікуються автором як спрямування діяльності педагога та учнів на досягнення мети мистецького навчання, що являють собою способи взаємопов'язаної діяльності педагога й учнів, спрямовані на розв'язання художньо-навчальних і художньо-виховних завдань [10].

Природньо, що загальнопедагогічні методи в музичному навчанні мають свою специфіку. Так, наприклад, словесний метод, економність та ефективність якого в педагогічній практиці були відзначені низкою вчених (М. Скаткіним, І.Лернером та ін.), в музичному навчанні означений не стільки як передача необхідної інформації, скільки в якості образно-психологічного настрою, спрямованого на духовне спілкування учнів з музичним мистецтвом. Для словесного пояснення мова має бути образною [8]. Отже, відбувається проєкція загальнопедагогічних методів у мистецькому навчанні школярів, що полягає в застосуванні наочного й практичного методів, що відображено в самих формулюваннях, які зазнали деякої трансформації: наочно-слуховий (художнє виконання музич-

ного твору), наочно-виразний (застосування комплексу мімічних та жестових прийомів під час виконання або прослуховування музичного твору), художньо-практичний (втілення творчого задуму в продукт мистецької діяльності) тощо.

Проаналізувавши методичну літературу в галузі музичного мистецтва, ми зробили розподіл методів, розроблених відомими педагогами-музикантами, які, на нашу думку, є ефективними для використання на інтегрованих уроках музики.

I група – стандартні методи (для використання на кожному уроці музики).

– Метод роздуму про музику (Д. Кабалецький) [6]. Націлений на особисте, індивідуальне ставлення учнів до музики як чуттєвого й емоційного виду мистецтва, на розкриття вміння музики розв'язувати проблеми духовного, соціального, особистісного змісту й передбачає пошук відповідей на ці питання у свідомості учнів.

– Метод спостереження за музикою (Б.Асаф'єв) [3]. Спрямовується на вміння учнів розсудливо та осмислено сприймати образний зміст музики, слідкувати за зміною її інтонації, за втіленням мистецького задуму у твір тощо.

– Метод співпереживання (А.Мелік-Пашаєв) [9]. Полягає у спрямуванні потенціалу мистецтва на збагачення емоційно-чуттєвого досвіду учнів у процесі опанування різними видами творчої діяльності на уроці мистецтва; необхідною умовою тут постає певний стан свідомості учня під впливом вражень від зустрічі з мистецтвом.

– Метод емоційної драматургії (Е.Абдулін) [1]. Активізує емоційне ставлення учнів до музики за допомогою створення на уроці відповідної атмосфери, сприяє зацікавленості учнів музичним мистецтвом. Автор цього методу наголошує на його важливій функції, яка полягає в розробці вчителем “режисури” уроку, виявленні його кульмінації [2].

Ми вбачаємо ефективність означених методів, виокремлених у групу стандартних (для використання на кожному інтегрованому уроці музики) у сприйманні мистецтва, у взаємодії його різновидів, а відповідно й роздумів про мистецтво у його цілісності, спостереження за втіленням мистецького задуму в твір мистецтва, співпереживання побаченому, почутому, відтвореному та емоційного відгуку учнів на його образний зміст.

II група – універсальні методи (для інтеграції музики з іншими видами мистецтва).

Для виокремлення методів цієї групи ми обрали авторські методи, створені Л.Горюновою, О.Радиноюю, Л.Школяр та адаптували їх до підліткового віку.

– Метод ототожнення та уподібнення (О.Радинова) [11] полягає у взаємопов'язаному вивченні різних видів мистецтва, ґрунтується на ототожненні відомого з новим, відношенні елементів до цілого. Він активізує різноманітні творчі дії, спрямовані на усвідомлення музичного образу.

– Метод життєвих і художніх асоціацій націлений на створення в учнів

особливого емоційного стану, близького до стану героя мистецького твору при долученні підлітка до мистецьких зразків; пошук асоціативного ряду до твору, що вивчається на основі минулого почуттєвого досвіду учнів, створення асоціативних зв'язків із явищами, предметами, інформацією, з якими зустрічається підліток у повсякденному житті тощо. Ефективності цього методу сприяють мистецькі бесіди, літературно-музичні вігальні, уроки в нестандартній формі (урок-зустріч із героєм твору, урок-інтерв'ю з митцем тощо) [11].

– Метод створення художнього контексту (Л.Горюнова) спрямований на розвиток музичної культури школярів через “виходи” за межі музики певної епохи (в суміжні види мистецтва, історію, природу, життєві ситуації й образи). Дозволяє забезпечити зв'язок музики з життям, дає поштовх до розвитку вмінь порівнювати, зіставляти, аналізувати отриману інформацію на основі міцних знань у галузі мистецтва [5].

– Метод моделювання художньо-мистецького процесу (Л.Школяр) спрямовується на розвиток творчих здібностей школярів у творчо-мистецькій діяльності на уроці; дозволяє кожному учневі зайняти позицію композитора, художника, скульптора, режисера; дати відповіді на запитання, якими переймається митець: Про що і як я хочу сказати людям своїм мистецтвом?, Чому саме це важливо для мене, і чи важливо це для інших?, Яких героїв я хочу показати, яким характе-

ром вони будуть наділені? тощо. Даючи трактування цьому методу, Л.Школяр наголошує на тому, що “дуже важливо, щоб уже в школі дитина відбулася як особистість, як Музикант, проходячи за змістом, по суті (а не в професійному розумінні) весь шлях становлення Музиканта, страждаючи тими ж проблемами, якими переймалися відомі Музиканти, Композитори, Виконавці, Слухачі” [13].

Означені методи вимагають від підлітка самостійності в розв'язанні творчих завдань, опори на мистецький досвід, залученні уяви, фантазії, образного мислення, художньої спостережливості що сприяє розвитку здатності до самовираження засобами мистецтва та творчої інтерпретації.

III група – спеціальні методи (для розвитку креативності підлітків).

Педагогічні мистецькі методи розвитку креативності підлітків, на нашу думку, створюються за допомогою своєрідного переломлення загальних педагогічних методів у мистецькому навчанні школярів. Розроблені методи розвитку креативності підлітків на інтегрованих уроках музики диференційовані в підгрупи згідно з цілеспрямованим процесом упровадження організаційно-методичної моделі розвитку креативності підлітків на інтегрованих уроках музики та подаються нами з прикладами методичних прийомів як невід'ємного складника методу, завдяки якому відбувається втілення основної методичної задачі.

– Мотиваційно-актуалістичні – націлені на зацікавлення учнів процесом

пізнання мистецтва та художньо-творчою діяльністю на уроці, актуалізацію опорних знань, надання учням настановлень на активну творчу діяльність на інтегрованому уроці музики. До таких відносимо “Формули мистецького настрою” та “Інструкцію креативного пошуку”.

– Навчально-розвивальні методи мають за мету виявлення розвивального потенціалу мистецтва та націлення його впливу на формування структурних компонентів креативної компетентності підлітків, а саме: асоціативно-образного мислення, творчої уяви, художньої спостережливості як невід’ємної умови розвитку загальної креативності підлітків.

До таких методів ми відносимо образно-асоціативні (“Асоціативно-образні підказки”, “Образна лінія”, “Символічні позначки” та ін.), уявно-відтворювальні (“Уяви та домалуй”, “Вербальне фантазування”, “Додай деталі”, “Ланцюг перетворення” та ін.) та фіксовано-запам’ятовувальні (“Впізнай картини”, “Мистецький лабіринт”, “Знайди зв’язок” та ін.), які переслідують формування виокремлених структурних компонентів креативності, необхідних підлітку для самовираження.

– Наочно-демонстраційні мистецькі методи спрямовані на розвиток здатності до арт-самовираження підлітків різними мистецькими засобами творчої діяльності на інтегрованому уроці музики: музичним (спів, музикування, елементи хорового диригування), літературним (складання віршів, виразне декламування, написання

творів-роздумів, мистецьких діалогів), театральним (передача емоцій, перетілення в образ героя художнього твору) тощо. До методичних прийомів утілення цього методу в навчально-творчий процес відносимо завдання художньо-практичного змісту: “Я – музикант”, “Я – художник”, “Я – поет”, “Я – актор” тощо.

– Творчо-результативні методи узагальнюють вивчений матеріал, віддзеркалюють якість і рівень специфічних знань, умінь і навичок, набутих на інтегрованому уроці музики. До означених методів належать: “Арт-демонстрація” (презентація творчих доробок, проектів, завдань тощо), “Креатив-контроль” (контроль і узагальнення тематичних знань на підсумкових уроках, розроблений у нестандартній яскравій формі запитань-відповідей, узагальнювально-пошукових завдань, тестових вправ тощо та “Медіа-вербальний діалог” (використання можливостей сучасних комп’ютерних технологій: демонстрація анімаційних ефектів, відеофрагментів, аудіообразних слайдів у поєднанні з вербальною доповіддю).

Використання задекларованих методів та методичних прийомів, які є їх істотним доповненням, на інтегрованих уроках музики забезпечує поглиблення емоційної чуйності учнів-підлітків до мистецтва, розкриття творчих можливостей школярів, розвитку креативності.

Отже, створення інтегрованих курсів є одним із завдань оновлення змісту освіти сучасної школи [7]. Це зумов-

лює оновлення методів розвитку креативності підлітків та звертає увагу учителів і науковців до зміни уявлення про характер стосунків між учителем та учнем у процесі творчої діяльності на інтегрованому уроці музики, утвердження стилю довіри, співробітництва і співтворчості на уроці.

Активна робота вчителя мистецтва з упровадження інтеграції різних видів мистецтва є одним із важливих шляхів комплексного вирішення проблем навчання й виховання підлітків та розвитку їх креативності. Використовуючи на інтегрованому уроці музики можливості літератури й поезії, образотворчого мистецтва, пластичної діяльності, художньої праці тощо, вчитель формує в учнів-підлітків не тільки навички музичної діяльності, розвиває не лише музичні здібності, він природньо вводить школярів у світ звуків, відчуттів, почуттів, явищ, подій і вчинків, які і складають цілісну картину світу, дають синтетичне уявлення про всесвіт. У такий спосіб школярі підліткового віку отримують від педагога універсальний, надійний ключ до розв'язання як навчальних, так і життєвих ситуацій і завдань. Розуміння вчителем місця креативності у становленні особистості підлітків визначає відбір оптимальних культуро-і природо відповідних педагогічних засобів, до яких належать ті інноваційні технології інтегрованого музичного навчання, що сприяють вирішенню проблеми розвитку креативності учнів підліткового віку.

Специфіка інтегрованого уроку музики передбачає наявність комплексу методичних орієнтирів, без яких якість проведення таких уроків не є ефективною. Врахування описаних методів на інтегрованих уроках музики, підпорядкування їх змісту, меті, завданням предмету, дозволяє вчителю мистецтва розширити діапазон можливостей педагогічного впливу запропонованої нами організаційно-методичної моделі на розвиток креативності підлітків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абдуллин Э. Б. Теория музыкального образования: учеб. для студ. высш. пед. учеб. завед. / Э. Б. Абдуллин, Е. В. Николаева. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: МПГУ, 2013. – 432 с.
2. Абдуллин Э. Б. Современные теоретические представления об уроке музыки / Э. Б. Абдуллин, Е. В. Николаева // Музыкальное искусство и образование. Вестник кафедры ЮНЕСКО при Московском педагогическом государственном университете. Научный журнал о мире музыкального искусства и образования. – 2013. – №1. – С. 155-165.
3. Асафьев Б. В. О музыке XX века / Б. В. Асафьев. – М.: Музыка, 1982. – 200 с.
4. Державні освітні стандарти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: (<http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/derjstand.html>)
5. Горюнова Л. В. Урок музыки – урок искусства / Горюнова Л.В., Маслова Л.П.; НИИ шк. – М.: Прометей, 1989. – 101 с.
6. Кабалевский Д. Б. О музыке и музыкальном воспитании. Книга для учителя. / Д. Б. Кабалевский. – М.: Книга, 2004. – 192 с.
7. Концепція Нової української школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: (<http://mon.gov>).

- ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%8%202016/12/05/konczepczya.pdf)
8. Лернер И. Я. Развивающее обучение с дидактических позиций / И. Я. Лернер // Педагогика. – 1996. – № 2. – С.29-39.
  9. Мелик-Пашаев А. Мир художника. /А.А. Мелик-Пашаев. – М.: Прогресс-Традиция, 2000. – 272с.
  10. Падалка Г.М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). /Г.М. Падалка. – К.: Освіта України, 2008. – 274с.
  11. Радинова О. П. Методика слухання музики з дітьми [Текст] / О. П. Радинова // Мистецтво. – 2010. – № 1. – 13-17.
  12. Скибка М. Освіта для турбулентного світу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uifuture.org/uk/post/osvita-dla-turbulentnogo-svitu-dopovid-pdf_332
  13. Школяр Л.В. Теория и методика музыкального образования детей: Научно-методическое пособие для учителя музыки и студентов средних и высших учебных заведений. М.: Флинта-Наука, 1999. –234 с.